

**Lettische Wochenzeitung
LATVIJA**

Nr. 16 (975) 29. April 1961

**Herausgeber: Lettische Volksgemeinschaft in der Bundesrepublik Deutschland e. V.
(Lettisches Zentralkomitee).**

**Redaktion: (24b) Eutin/Holst.,
Ferd.-Tönnies-Str. 11.**

**Druck: A. Ozolins Buchdruckerei,
(24b) Eutin/Holst.**

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 16 (975)

Sestdien, 1961. g. 29. aprīlī

Izdevējs: Latviešu centrālā komiteja Vācijā. Galvenais redaktors Oskars Kalējs. Apgāds un redakcija: (24b) Eutin/Holst., Ferd.-Tönnies-Str. 11,

Deutschland. Tālr. 2470.

Redaktori: Anglijā — A. Liepiņa, 50 Taybridge Road, London, S.W. 11, tālr. BAT 6370.

Zviedrijā — Jānis Budzītis, Byggmaestareg, I. C. Uppsala. Tālr. 4424, Postgiro 101907.

Karmena Kurzemiece Manas zaļās dienas

Smalkā zelta diegā vērtas,
Atmirdz manas zaļās dienas.
Tu tās savā sauļā nesi,
Viņu kvēlais mirdzums esi:
It kā kāda burvja skārtas,
Tavos pirkstos visas sienas...

Tās kā vēja liektas zāles
Taviem mūriem pretī slienās.
Tavā lietū tās dzer lēni,
Tavā rasā tās viz rēni.
Ārpus taviem saules lokiem
Ziedu rotā nav nevienas. —

Zirneklis un zaļā spāre
Pēkšņi trauslos ziedus dzēla,
Tajos slēptais saldums gaisa!
Tumša postīšanas kāre
Pērles naida akā vēla —
Tagad mūsos mājo plaisa...

Iepazīstas ar īpatno rakstnieku

JĀŅA VESEĻA GODINĀŠANA
SAVIENOTAJĀS VALSTĪS VIŅA
DIVKĀRŠĀ JUBILEJĀ

Rakstnieka Jāņa Veseļa sumiņāšana viņa divkāršajā jubilejā nenotika gavilnieka „dzimtajā pusē“ Kalamazū, bet draudzīgajā kaimiņu pagastā Grand Rapids, Mičiganā. To vienības draudzes baznīcas sabiedriskajās telpās bija noorganizējusi vietējā skolotāju kopa un jaunatnes pulciņš Pērse, sakarā ar rakstnieka 65 dzīves un 45 literārās darbības gadu atceri.

Līdz ar dažiem ciemiņiem no Kalamazū ieradās pats jubilārs. Referātu par rakstnieka dzīvi un darbiem, pēc Dagnijas Āboliņas manuskripta, nolasīja Edīte Zirnite un vakaru atklāja skolotāju kopas priekšnieks A. Lapsiņš. Ziedu veltes un sveicienus jubilāram nodeva skolotāju kopa, gaidu saime, jaunatnes pulciņš Pērse, vecie strēlnieki, Grand Rapidas latviešu biedrība un konkordija Valdemārija.

Jāņa Veseļa dzejas skandēja aktrise M. Vidnere-Ozoliņa, bet teiksmas lasīja Ģ. Puriņš. Vakara centrālo daļu sastādīja paša jubilāra nolasītie darbi — izvilcums no vēl neizdotās grāmatas, dzejas un teiksma. Imponēja jubilāra priekšnesums. Valoda gleznaina, plūstoša un skanoša. Skolotājs Ed. Avots nolasīja piesūtītos apsveikumus un telegrammas no sūtņa A. Spekes (aploksne), ALAs priekšnieka prof. P. Lejiņa, prof. L. Slaucītāja (Argentīnā), Dievturu sadraudzes priekšnieka A. Brastiņa, Preses biedrības, konkordijas Valdemārijas, prof. E. Ābeles uc. Uz vietas bijā dabūjamās gavilnieka grāmatas un daudzi tās iegādājās, saņemot arī autora ierakstu. Tie apm. 100 apmeklētāji, kas bija klāt, jutās gandarīti par doto iespēju tuvāk iepazīt un vaigā skatīt rakstnieku-dzejnieku ar īpatnējāku ievirzi. Vakara norisi skaņu lentē uzņēma Grand Hevenas viesis agr. K. V. Liepiņš.

V. Zirnītis

Vecs latviešu autors jaunā gaismā

DIVU JUŅA ELĢERA MANUSKRIPĻU PUBLICĒJUMS

Lundas universitātes Slavu (un baltu) valodu institūta publicējumā 4. serijā nupat nākuši klajā pārspiedumā divi latviešu manuskripti — mūsu vecākās literatūras vēsturē labi pazīstamā autora JuŅa Elģera darbi. Pirmais no tiem ir atsevišķu Bībeles daļu — evaņģeliju un apustuļu vēstuļu, arī vēl citu Vecderības un Jaundērbības gabalu tulkojums latviešu valodā, domāts katoļu dievkalpojumu vajadzībām. Spriežot pēc kāda datējuma pašā rokraksta tekstā, tas noveidots tīrrakstā jau 1640. g., tātad neilgi pēc tam, kad Elģers bija atgriezies Latvijā (Daugavpilī) no Smoļenskas un Oršas (saldz. Dr. theol. St. Kučinska visai plašo Elģera biogrāfiju „Dzimtenes Balsis“ Es-kilstūnā, Zviedrijā, skat. 1954. g. 1. n-ru).

Visai interesants atradums ir arī Elģera Dziesmu grāmatas satura rādītājs, kā spriežams, apmēram no šī paša laika. Tas rakstīts uz balta papīra loksnes, kas nāk no kāda vēl cita manuskripta; šo dziesmu reģistru izdevās uziet ielipinātu Elģera darba vākos. Šī lapa rāda mums, ka ap kādu 1640. g. viņa katoļu dziesmu grāmatā bijis jau prāvs skaits tekstu, tomēr vēl ne visas tās dziesmas, kas uzejamas mums pazīstamajā 1673. g. izdevumā. Tā pierādās, ka Elģers, tulkodams latviski vēl citas dziesmas, savu literāro darbu turpinājis arī mūža otrā pusē.

No manuskripta titullapas ziņām, ka šie evaņģeliji uc. teksti lietoti dievkalpojumos visā Livonijā un arī Cēsu bīskapijā, jāsecina, ka šinī darbā iestrādāti vecum vecie katoļu teksti, kas bijuši Elģera rīcībā jau 17. gadsimta pirmajā ceturksnī. Tas ir laiks, kad Manceļa pirmie latviskie darbi vēl tikai rodas.

Elģera veikums latviešu rakstu laukā līdz šim parasti ticis vērtēts pēc tām grāmatām, kas izdotas viņa mūža beigās un pat pēc viņa nāves, jo tie viņa darbi, kas nākuši klajā 17. g. s. divdesmitajos gados, nav nekur vairs uzejami. Tagad, kad mums pieejama Elģera Evaņģeliju un epistulu grāmata, kas jau ap 1640. g. bijusi galīgi noveidota tīrrakstā, agrākie uzskati par šo autoru daudzējādā ziņā jārevidē, ierādot viņam daudz izcilāku vietu veclatviešu gara darbinieku starpā. Tā sevišķi pārsteidz apstākļi, ka Elģera manuskriptā neredz tā ārkārtīgā dažādo zīmju daudzuma, kas pudzēt pudz virs burtiem viņa iespiestajā Evaņģeliju grāmatā, mulsinot ne vienu vien valodnieku. Atrastais manuskripts atļauj arī korigēt daudzās iespieduma kļūdas, kas sastopamas minētajā izdevumā.

Elģera manuskriptā ir laba daļa tādu tekstu, kas mums līdz šim nebija pazīstami tā laika katoļu grāmatu tulkojumos; šinīs daļās var uziet prāvu skaitu neparastu vārdu, kas tagad ievērojami paplašinās mūsu vecāko rakstu leksikonu. Veco katoļu autoru pūles izveidot

pietiekami labu terminoloģiju te parādās ļoti interesantā gaismā.

Pats tekstu rokraksts, tāpat rinda citu fakti atļauj droši spriest, ka abi tagad publicētie manuskripti ir paša Elģera rokas rakstīti.

Ja jautājam, kāpēc Elģera Evaņģeliju un epistulu grāmata, kas bijusi jau galīgi noveidota, nav nākusi klajā, tad drošu atbildi grūti rast. Visticamāk tas būs noticis toreizējo nemierīgo laiku un līdzekļu trūkuma dēļ.

Šos Elģera manuskriptus otrā pasaules kara laikā uzgājis pazīstamais baltologs, bij. Karalauču universitātes profesors G. Ģerulis, cik zināms, toreizējā Polijas pilsetā Viļņā. Kur tie tieši glabājušies, nav noskaidrots, jo prof. Ģerulis, krieviem Berlīnē ienākot, dzīvokli apcietināts un pēc tam gūstā miris. Rokraksts pēc kara beigām ilgāku laiku glabājies Berlīnē, līdz prof. Ģerula dzīves biedre uzaicinājusi Norvēģijas prof. Chr. Stangu, izcilu speciālistu arī baltu valodu jautājumos, šo veco manuskriptu publicēt. Daudzu citu darbu dēļ prof. Stangs edīciju nevarēja uzņemt, un Elģera rokrakstu sagatavošana publicēšanai notika Zviedrijā, Lundā, kur tie arī iespiesti.

Elģera tulkotie Vecderības un Jaundērbības teksti varēs interesēt, pirmā kārtā, valodniekus un latviešu vecākās rakstniecības speciālistus, bet arī kultūrvēsturniekus un teologus. Tā var, starp citu, atzīmēt faktu, ka Elģers dažādām svināmām dienām, blakus latīņu nosaukumiem, pievienojis arī latviskos vārdus, piem., Svece Māres diena, Mazā krusta diena, Siena Māres diena utt.

Izdotajiem tekstiem bez īsa ievada (vācu valodā) pievienots vēl visu tur uzejamo Bībeles daļu rādītājs. Plašāks Elģera rakstības uc. jautājumu apskats ir jau pa daļai nobeigts un nāks klajā atsevišķā sējumā.

Kārlis Draviņš

Kultūras chronika

Latvijas mākslas akadēmijas korporācijas Dzintarzesmes rīkotajā izstādē Melburnā bija redzami 13 autoru 66 darbi no trim zemēm. Izstādīto darbu vidū bija arī vecmeistaru prof. V. Purviša un prof. R. Zarriņa darbi.

GRAMATNIECĪBA

Daugavas Vanagu mēnešraksta 2. (76.) numurs iznācis. Saturā: O. Freivalda ievads — Izturēt, lai pastāvētu, A. Strautmaņa atmiņas par Kurzemes cietokšņa pēdējām dienām — Tā toreiz likās, Pulkveža Kalpaka nāves brīdī apcerējis A. Krīpens, bet par ģenerāli J. Balodi rakstījis P. Kaņeps. Stāstu Leitnanta Grietēna mīlestība devis A. Skurbe. Dzeju pārstāv Māra Kalēja un Nikolajs Lečmanis. Bez tam plaša apskata daļa, kā arī organizācijas dzīve un darbs visos kontinentos.